

Elevsamtalen

Samtaleguide hentet fra «Mobbing i skolen», Lund & Helgeland, 2021, Cappelen Damm akademisk, s. 23-25.

I samtaler med elever som er involvert i mobbing er det en grunnleggende forutsetning at den voksne tar barnets, eller ungdommens, subjektive opplevelse på alvor. Det innebærer å legge til side egne forforståelser, være «pålogga» og til stede for barnet/ungdommens opplevelse. Dette gjelder uansett, enten det er barn og unge som mobber eller blir mobbet, barn og unge vi er bekymret for, eller som bare ønsker å dele sine opplevelser. Å møte den andre som subjekt innebærer å anerkjenne individets rett til sin egen opplevelsesverden.

Ikke alle elever har tillit til at voksne kan hjelpe med det de strever med. Enten barna går på barnetrinnet eller i ungdomsskolen har voksne et klart ansvar når barn/unge mobber eller blir utsatt for mobbing. Det viktigste grunnlaget for å bygge tillit er lærers holdninger, at hun/han fremstår med innstillingen «jeg vil deg vel» og setter av tid nok til samtalen.

Som utgangspunkt for samtaler med barn og unge kan dialogprinsipper som rammer inn samtalen brukes:

Avklaring før samtalen

1. Hvem skal jeg snakke med? Eks: De som er direkte/indirekte involvert, «observatører», elever andre trinn?
2. Hvorfor ønsker jeg å snakke med eleven? Hva er jeg bekymret for? Hvordan vil jeg kommunisere bekymringen?
3. Hvor godt kjenner jeg eleven? Bør jeg eventuelt foreslå samtale sammen med foreldrene? Er eleven hva jeg forstår som en spesielt sårbar elev? Hva er det som gjør at jeg tenker det?
4. Hva er mine refleksjoner over mulige opprettholdende faktorer i klassemiljøet? Hva kan jeg ta med inn i samtalen med eleven av endringer jeg kan gjøre?
5. Ønsker jeg å få til en spontan samtale når anledningen byr seg, for eksempel etter en klasstime, eller vil jeg se når jeg har mulighet og foreslå et tidspunkt for eleven i løpet av en skoledag?
6. Hvor passer det best å ha samtalen? Inne? Ute? Hvordan kan jeg tilrettelegge samtalen på best mulig måte?

Samtale med eleven

1. Koblings-/innledningsfase.

- Takk eleven for at han/hun vil prate med deg
- Koble deg på eleven på en måte som passer den enkelte elev. En positiv kommentar, f.eks. han/hun kommer på tiden, har en flott genser, tøffe sko, hva som helst, så lenge det kan oppfattes positivt (hvis du vurderer at det passer).
- Ton deg inn på elevens følelsesuttrykk. Ikke definer; si for eksempel ikke at «du ser trist ut», men spør «hvordan er det for deg å komme hit nå?» Kanskje du kan referere til klassetimen eleven gikk glipp av på grunn av denne samtalen, og spør om det kanskje var litt dumt? Vent på svar, bekreft svaret eleven gir. Hvis eleven trekker på skuldrene og sier «vet ikke», bekrefter du og godtar det, men legger til at «jeg skal si litt mer om hvorfor jeg ønsker å prate med deg».

2. Dialog: Introduksjon til tema. Utvikling- og turtaking

Her introduserer du hvorfor du ønsker å prate med eleven. Vær påkobla og vennlig både i blick og stemme samtidig som du er tydelig slik at eleven skjønner hva du sier. En måte å begynne på er å starte med fakta, dersom det for eksempel er en elev som tidligere har vært faglig flink, men som har falt litt bakpå og også har en atferd du lurer på, enten taus og tilbaketrukket, trist, eller en atferd som skaper uro og usikkerhet i klassen. Vær tydelig også på unntakene, det som er bra!

Alternativt kan det hende at du har fått høre om, eller vært vitne til, en episode i skolegården hvor en elev ble utsatt for mobbing av medelever. Dersom det er en annen skoleansatt som var vitne til episoden, bør han/hun være med i samtalen for å beskrive hva han/hun så og hvordan han/hun fortolket situasjonen.

Dialog er preget av turtaking, og det er viktig at du som voksen regulerer deg etter den unge, og at du legger vekt på en anerkjennende holdning, slik at barnet/ungdommen virkelig kjenner at han eller hun blir tatt på alvor. Husk: Lytt, led, men ikke ta over samtalen.

Dialogprinsipper

Uansett om samtalen planlegges eller tas spontant etter en situasjon, er det viktig at barnet opplever tillit og trygghet til at den voksne vil lytte og ta barnets følelser og opplevelser på alvor. Som voksen må du:

- Være bevisst på at du er oppmerksomt og varmt til stede.
- Lytte til hva barnet har å si – ikke ta over samtalen.
- Ikke være redd for små tenkepauser
- Anerkjenne barnets følelser, både gode og vanskelige følelser.
- Bekrefte barnet på uttalelsene. Å bekrefte er mer enn å gjenta, det betyr også å være interessert og empatisk til stede, og respondere med passe tempo og toneleie.
- Legge vekt på å være rolig i situasjonen.
- Lytte oppmerksomt til barnets signaler for ønske om avslutning av samtalen eller om barnet skifter oppmerksomhet. Følg barnets fokus – men led eventuelt også tilbake til temaet eller til avslutning.

Den voksne må ta ansvar for en god avslutning av samtalen. Takk barnet for samtalen og snakk med barnet/den unge om hva som skjer videre med bakgrunn i samtalen innhold og progresjon. Hvem gjør hva, tidsperspektiv avklares og det gjøres avtale om konkret oppfølging av tiltak.